

איתי פרימן

מנכ"ל רשות ניקוז ים המלח; יו"ר
פורום מנכ"לי רשויות הניקוז
והנחלים

ציטוט מומלץ

פרימן א. 2021. רשויות הניקוז
והנחלים בראייה לאתגרים צופי פני
עתיד. אקולוגיה וסביבה 12(3): 23.



הצפות בנהריה, 8.1.2020 | צילום: דובר צה"ל, CC BY-SA 3.0 Wikimedia

רשויות הניקוז והנחלים בראייה לאתגרים צופי פני עתיד

[בקצרה](#)

גיליון סתיו 2021 / כרך 12(3) / נחלי ישראל 15 בנובמבר, 2021

26 רשויות הניקוז, שהחלו את דרכן בתחילת שנות ה-60 של המאה הקודמת, הובילו ויישמו תפיסה הרואה בנגר העילי מטריד, ולעיתים אף סכנה, שיש לנהל ולהעביר לכיוון בסיס הסחיפה באופן היעיל והמהיר ביותר. בעקבות שיטפונות חורף 1991/92 בוצעה רפורמה, וב-1997 צומצם מספר רשויות הניקוז ל-11 רשויות אגניות המנהלות את הנגר העילי בתחום שיפוטן – מראש האגן ועד בסיס הסחיפה. כאן המקום לסייג את שטחי יהודה ושומרון (שדרת החר), שחוק הניקוז וההגנה מפני שיטפונות (1957) לא חל עליהם, ולכן הם אינם נמצאים בתחומי השיפוט של רשויות הניקוז, אלא באחריות המנהל האזרחי.

כשבע שנים לאחר מכן, בשנת 2003, הטיל המשרד להגנת הסביבה על רשויות הניקוז תפקידים וסמכויות של רשות נחלים מתוקף חוק נחלים ומעיינות (1965), והפכן לרשויות ניקוז ונחלים. מהלך זה גרר בזמנו ביקורת רבה מצד הגופים הירוקים שראו ברשויות הניקוז גופי תשתית ללא ראייה סביבתית נכונה. הענקת הסמכויות החלה תהליך של שינוי פרדיגמה, הנמשך עד היום, וכולל מעבר מתפיסת הנחלים כ"עורקי ניקוז", לגישה אגנית משלבת הרואה באגן הנחל מרחב מורכב רב-רובדי ובו אתגרים אנושיים, אקולוגיים, הנדסיים וכלכליים. השינוי בתחומי האחריות והעיסוק הוביל להצטרפות אקולוגים ואנשי מקצוע נוספים מתחומי הסביבה לצוותי רשויות הניקוז והנחלים, וכך גם במעגלים הסובבים את הרשויות – ממשד החקלאות דרך מנהל התכנון ומאסדרים נוספים וכלה בגופים הירוקים. תהליך השינוי הוביל את רשויות הניקוז והנחלים להרחבה ולהעמקה של התחומים שהן עוסקות בהן, תוך מתן דגש על "מעגלי" בעלי העניין וממשקי העבודה הנדרשים לניהול אגני מתכלי.

בשנת 2021 אירעו הצפות חמורות בנהריה ובמקומות נוספים ברחבי הארץ, נגרמו נזקים עצומים בנפש וברכוש באירופה, והתפרסם דו"ח מבקר המדינה שחשף את הקשיים והכשלים המשפיעים על רמת המוכנות של הרשויות להתמודד עם שיטפונות והצפות הנגרמים בעקבות סופות גשם רבות עוצמה. הדברים הללו וגורמים נוספים הביאו את הממשלה להניע בחודש אוגוסט 2021 תוכנית לאומית לניהול סיכונים הצפות ושיטפונות, שתקצובה אושר במסגרת תקציב המדינה. במסגרת זו החלה

לפעול ועדת מנכ"לים, ברשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה, שתפקידה לגבש תוכנית להיערכות לאתגרים העומדים בפני גורמי הממשל בנושא מורכב זה.

האצת קצב הבינוי בישראל ושינוי האקלים הם האתגרים המרכזיים של רשויות הניקוז והנחלים בבואן להגן מפני הצפות ושיטפונות ולשמור על נחלי הארץ עבורנו ועבור הבאים אחרינו.